

STJEPAN TOMAŠ,
KUKAVIČJE JAJE

Tragika patnje i fatum nade

Piše Ljerka Car Matutinović

Roman *Kukavičje jaje* Stjepana Tomaša slojevit je i lucidan fenomen stvaralačke invencije koja sugestivno otkriva smisao bitka i unutrašnju viziju svijeta u kojem su moguće preobrazbe. Emocionalno poniranje osmišljeno deskriptivnim jezikom svakidašnjice individualizira harmoniju i disharmoniju koja organizacijom slika promiče uvijek prisutan besmisao bivanja. Kretanje pripovjednog impulsa kreira inventivnost poruka koje balansiraju sugestivnim vizurama:

„Te je godine zima u Slavoniji bila neobično blaga, snijega gotovo i nije bilo. Kad bi i pao, brzo bi ga otopila učestala kiša, pa bi mu trag ostao tek u prljavim krpama uz rubove kolnika. Na prostranim travnatim le-

dinama nicale su ubrzano proljetne vlati trave gurajući se s prošlogodišnjima, vjetar je vitlao mutnim oblačinama koji nisu bili mutni i niski, iz kojih bi danima padala kiša, nego sivi, gotovo prozirni, prijeteći, nagovještavali su nevrijeme koje će otežati ionako težak posao koji ih je očekivao.“

Tema Domovinskog rata u ovoj je knjizi naglašena tragikom patnje i varkama nadanja. Mlada žena Emilija godinama čeka povratak muža iz Domovinskog rata. Bila je na mnogim ekshumacijama i vraćala se s tih mjesta puna očaja i nadasve izmučena patnjom. Njezin je otac uporno nastavljao s potragom, a onda je smislio varku da prikaže kćeri lažne posmrtno ostatke kako bi se kćerka, oslobođena patnje za nestalim mužem Vjekoslavom, vratila u život. Varka nije donijela očekivano smirenje i Emilija je odlučila prekinuti ta bolna suočavanja sa smrću:

„Voljela bi da nikad nisu utvrdili smrt njezina muža jer kad bi se to dogodilo, nije osjetila olakšanje, već neizmjernu bol. Sudbina zatočenih jest nesigurna, nestalih još nesigurnija, ali varljiva nada da joj je muž živ draža joj je od spoznaje da se više nikada

neće vratiti. / Nada je značila manje od života, ali više od smrti.“

Emilijina opčinjenost ljubavlju prema mužu nije egzaltirana. Katarzu njezine patnje probijaju samilost i nakupljeni osjećaj straha.

Roman *Kukavičje jaje* Stjepana Tomaša donosi mozaične trenutke iščitavanja i pruža varljivu ravnotežu mogućih opstojnosti. Vjekoslav Martinović, novinar i ratni izvjestitelj, usprkos neuspjelim identifikacijama ostavlja varljivu nadu da bi se mogao pojaviti da „svjedoči, istražuje istinu.“ Tema Domovinskog rata nadasve je osjetljiva i zahtijeva osobitu pozornost. Tragika

patnje i kobno nadanje je kontrapunkt, te gobno umijeće stradalnika, onih koji ostaju. Autor Stjepan Tomaš to zna. „Zna da su ljudi skloni zaboravu - ono što nije zapisano, kao da se i nije dogodilo. Mora pisati, o desetinama znanih i neznanih, vraća dug onima koji nisu mrtvi, samo su zagrlili zemlju.“

Vjekoslav postoji u Emilijinu snu, živ: „Želi potrčati za njim ali ne može, ostaje stajati na mjestu; poziva ga imenom, ali on ju ne čuje, napinje grlo, ali iz njega ne izlazi glas. Ni šapat, kako to već biva u snu. U snoviđenju.“

Izd. Ogranak MH u Bizovcu, 2025.